

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 71 0 P 181483 17 Rev
Banjaluka: 21.3.2018. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Rose Obradović, kao predsjednika vijeća, Senada Tice i Gorjane Popadić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja d.o.o. "M." B., Ulica..., zastupanog po punomoćnicima B. K. i S. K., advokatima iz B., Ulica..., protiv tuženog J. V. iz B., Ulica..., zastupanog po punomoćniku Đ.S., advokatu iz B., Ulica..., radi duga, vrijednost predmeta spora 330.000,00 KM, odlučujući o reviziji tuženog izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 181483 16 Gž od 24.1.2017. godine, na sjednici održanoj 21.3.2018. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Odbija se zahtjev tužitelja za naknadu troškova revizionog postupka u iznosu od 3.027,30 KM.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 181483 13 P od 14.12.2015. godine, djelimično je usvojen tužbeni zahtjev tužitelja i obavezan tuženi da mu isplati iznos od 130.354,30 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 5.12.2013. godine do isplate, te da mu na ime naknade troškova postupka isplati iznos od 10.106,45 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 14.12.2015. godine do isplate.

U preostalom dijelu je glavni zahtjev i zahtjev za naknadu troškova postupka odbijen.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 181483 16 Gž od 24.1.2017. godine, žalba tužitelja je usvojena i prvostepena presuda preinačena u odbijajućem dijelu, tako što je obavezan tuženi da isplati tužitelju iznos od 270.354,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 5.12.2013. godine do isplate, umjesto dosuđenog iznosa od 130.354,30 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 5.12.2013. godine do isplate, te na ime troškova postupka iznos od 12.766,92 KM umjesto dosuđenog iznosa od 10.106,45 KM.

Žalba tuženog se odbija i prvostepena presuda, u dosuđujućem dijelu, potvrđuje.

Obavezan je tuženi da tužitelju na ime troškova žalbenog postupka isplati iznos od 3.285,00 KM, dok je u preostalom dijelu zahtjev odbijen.

Odbijen je zahtjev tuženog za naknadu troškova žalbenog postupka u iznosu od 6.773,61 KM.

Tuženi revizijom pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev usvoji ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje. Tuženi je istakao zahtjev za naknadu troškova u iznosu od 4.398,50 KM.

Tužitelj u odgovoru predlaže da se revizija odbije, a tuženi obaveže na naknadu troškova u iznosu od 3.027,30 KM.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužitelja za isplatu iznosa od 270.354,30 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od utuženja tj. od 5.12.2013. godine do isplate.

Ocjenom izvedenih dokaza, prvostepeni sud nalazi utvrđenim da je tužitelj uputio tuženom pismene ponude, i to: ponudu broj: 968/04 od 23.1.2004. godine za izradu aluminijske nastrešnice u vrijednosti od 37.791,60 KM, ponudu broj: 980/04 od 4.10.2004. godine za oblaganje ugradnjom alkubond fasade u vrijednosti od 323.631,00 KM i ponudu broj: 966/04 od 2.10.2004. godine za izradu kioska u vrijednosti 12.255,00 KM, sve sa uračunatim porezom.

Prvostepeni sud nalazi utvrđenim da je tužitelj, kao izvođač, za tuženog kao naručioca, tokom 2004. godine izveo radove na izradi, oblaganju i ugradnji alkubond fasade i lučnih krovova na poslovnom centru „V.“ u B., na uglu ulica..., kao i radove na izradi kioska sa konstrukcijom od aluminijskih eloksiranih profila u krugu poslovnog objekta tuženog „A.C.“ u naselju B.

Da su navedeni radovi i izvedeni kvalitetno i bez primjedbi potvrđuje iskaz tuženog i nalaz vještaka građevinske struke T. Š.

Prihvatajući nalaz vještaka građevinske struke T. Š., prvostepeni sud utvrđuje da je poslovni objekat tuženog (hotel „V.“) obložen alkubond fasadom u površini od 1.441,20 m² (po građevinskoj knjizi i dnevniku, koji nisu uredno vođeni jer nisu potpisani od strane nadzornog organa, ta površina iznosi 1.435,11 m²), da su izgrađena i postavljena 4 lučna krova površine 87,30 m² i da je u krugu „A.C.“ postavljen kiosk od aluminijskih eloksiranih profila, površine 20,82 m². Prema nalazu vještaka, svi radovi su izvedeni kvalitetno i stručno (što ni tuženi ne osporava) i njihova ukupna vrijednost prema cijenama iz 2005. godine iznosi 342.414,30 KM, dok vrijednost radova prema cijenama na dan izrade nalaza (19.8.2015. godine), iznosi 270.354,30 KM.

Stav je prvostepenog suda da je između stranaka došlo do ugovornog odnosa po osnovu ugovora o građenju, ali da usmeni sporazum nije realiziran zaključenjem pismenog ugovora o građenju (član 630. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj: 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te „Službeni glasnik RS“, broj: 17/93 do 74/04 -u daljem tekstu: ZOO). Pri tome se prvostepeni sud ne izjašnjava, za razliku od drugostepenog suda, o pravnoj sudbini ugovora.

Polazeći od pravne prirode obligacionog odnosa stranaka, prvostepeni sud smatra da se na sporni odnos treba primjeniti opšti zastarni rok iz člana 371. ZOO u trajanju od 10 godina, pa cijeneći da se početak roka ima računati od 1.1.2004. godine (godine u kojoj su radovi izvedeni), a da je tužba podnesena 5.12.2013. godine, odbija prigovor zastarjelosti.

U vezi sa plaćanjem izvedenih radova, tuženi je tvrdio da su plaćeni dijelom žiralno, a dijelom putem kompenzacije.

Prvostepeni sud cijeni da je tuženi dokazao da je tužitelju na ime izvedenih radova uplatio iznos od 140.000,00 KM (dana 3.4.2006. godine uplata u iznosu od 35.000,00 KM, dana 20.4.2006. godine uplata u iznosu od 15.000,00 KM, dana 3.10.2006. godine uplata u iznosu od 30.000,00 KM, dana 11.10.2006. godine uplata u iznosu od 30.000,00 KM, dana 5.6.2006. godine uplata u iznosu od 10.000,00 KM, dana 5.7.2006. godine uplata u iznosu od 10.000,00 KM i dana 14.8.2006. godine uplata u iznosu od 10.000,00 KM).

Prvostepeni sud zaključuje da tuženi nije dokazao navode da je, na ime cijene za radove na hotelu „V.“, u kompenzaciju tužitelju dao dva stana. Ovakav zaključak prvostepeni sud temelji na iskazu svjedoka J.B. koji je naveo da je stan kupio od tuženog 2002. godine za cijenu od 86.4000,00 KM i uselio 2003. godine, iskazu svjedoka D. T. koji je naveo da mu je tuženi dao stan u vrijednosti od 80.600,00 KM na ime njegovih akcija koje je imao u preduzeću „I. M. M. i iskaza svjedoka A. S. koji je od D. T. kupio taj stan.

Prvostepeni sud nije prihvatio dokazanim ni navode tuženog da je za izradu kioska dao tužitelju u kompenzaciju dva motorna vozila marke „Š.“.

Polazeći od napred utvrđenog činjeničnog stanja, prvostepeni sud temeljem odredbe člana 630. i 635. ZOO djelimično usvaja tužbeni zahtjev u iznosu od 130.354,30 KM, utvrđujući da je ukupna vrijednost radova iznosila 270.354,30 KM i da je uplaćen iznos od 140.000,00 KM.

Drugostepeni sud prihvata da se prigovor zastarjelosti treba cijeliti prema odredbi člana 371. ZOO jer se radi o vraćanju datog po osnovu ništavog posla (ugovoru nedostaje pismena forma), a ne prema odredbi člana 374. ZOO kako je isticano u žalbi tuženog, jer se ne radi o potraživanju između pravnih lica iz ugovora o prometu roba i usluga.

U pogledu utvrđenja ugovorene cijene za izvedene radove, drugostepeni sud ne prihvata iskaz zakonskog zastupnika tužitelja da je cijena ugovorena u iznosu od 300.000,00 KM, već jednako kao i prvostepeni sud prihvata nalaz vještaka po kome je vrijednost (cijena) svih izvedenih radova 270.340,00 KM.

Za razliku od prvostepenog suda, drugostepeni sud ne prihvata da je tuženi dokazao da je platio iznos od 140.000,00 KM na ime dijela cijene radova, cijeneći da se uplatnice koje u zbiru glase na taj iznos ne mogu dovesti u vezu sa izvedenim radovima. Drugostepeni sud zaključuje da te uplatnice odnose na uplate po ugovoru broj: 40-U/2006, koji nije čitan u dokaznom postupku, na nabavku građevinskog materijala i na uplatu za izgradnju stanova (što nije predmet parnice) i na uplatu po računu broj: 297, koji nije čitan u dokaznom postupku.

Drugostepeni sud prihvata pravilnom ocjenu prvostepenog suda da tuženi nije dokazao da je dio cijene plaćen davanjem dva stana i automobila u kompenzaciju.

Drugostepena odluka je pravilna.

Tužitelj je radi naplate duga iz ove parnice, ranije pokrenuo i vodio spor pred Okružnim privrednim sudom u Banjaluci protiv tuženog d.o.o. „S. V.“ B. pod poslovnim brojem 57 0 Ps 013148 13, koji zahtjev je pravosnažno odbijen zbog nedostatka pasivne legitimacije.

Prigovor pasivne legitimacije, koji je bio istaknut i u ovoj parnici, nije osnovan kod činjenice da je tuženi u iskazu datom u svojstvu parnične stranke na ročištu održanom 18.11.2015. godine, učinio nespornim da je on, kao fizičko lice, a ne d.o.o. „S. V.“ B. ili Poslovni centar „V.“ B., bio investitor radova koji su bili predmet vještačenja. Ovo bez obzira što građevinski dnevnik, odnosno građevinski list, koji je vođen u vezi sa tim radovima glasi na navedena pravna lica. U konačnom se radi o radovima koji jesu izvedeni u korist navedenih pravnih lica, ali tuženi priznaje da je on bio naručilac i investitor izvedenih radova i ove činjenice nije porekao tokom postupka, pa ih, kao takve, tužitelj nije trebao ni dokazivati (član 125. stav 1. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13-u daljem tekstu: ZPP).

Kako je tuženi (fizičko lice) pasivno legitimisan jer je bio u ugovornom odnosu sa tužiteljem, neosnovanim se ukazuje prigovor zastarjelosti potraživanja zasnovan na odredbi člana 374. stav 1. ZOO.

Pravilan je stav nižestepeni sudova da se rok zastarjelosti ima računati po odredbi člana 371. ZOO i da iznosi 10 godina. Nižestepeni sudovi su za početak roka zastarjelosti uzeli 1.1.2004. godine jer su u toj godini izvedeni sporni radovi, to je rok od 10 godina isticao sa 1.1.2014. godine, pa kako je tužba podnesena 5.12.2013. godine, očigledno je da se ne radi o zastarjelom potraživanju.

Oba nižestepena suda prihvataju da je između stranaka zaključen usmeni ugovor o građenju, s tim da drugostepeni sud nalazi da je zbog tog nedostatka forme ugovor ništav (o tome se prvostepeni sud nije izjašnjavao) i da se, stoga, obaveza tuženog na plaćanje zasniva na odredbi člana 104. stav 1. ZOO.

Imajući u vidu obim, strukturu i složenost obavljenih poslova, po ocjeni ovog suda pravilno je prihvaćeno da se radi o ugovoru o građenju, a ne o ugovoru o djelu (član 600. ZOO) koji je po svom karakteru dvostranoobvezni i naplatni, ali za razliku od ugovora o građenju, nije formalan pa može biti zaključen i usmenim dogovorom čim se stranke saglase o djelu i naknadi. Naime, odredba člana 631. ZOO određuje pojam „građevine“ u smislu izvođenja složenijih i većih radova, pa je očito da bi se ugovor o djelu odnosio na radove „manjeg značaja“.

Ugovor o građenju (član 630. stav 1. ZOO) predstavlja ugovor o djelu kojim se izvođač obavezuje da prema određenom projektu sagradi u ugovorenom roku određenu građevinu na određenom zemljištu ili da na takvom zemljištu, odnosno na već postojećem objektu, izvrši kakve druge građevinske radove, a naručilac se obavezuje da mu za to isplati određenu cijenu. Ugovor o građenju mora biti zaključen u pismenoj formi (stav 2.).

Sankcija nepostojanja potrebne forme utvrđena je članom 70. stav 1. ZOO, kojim je propisano da ugovor koji nije zaključen u propisanoj formi nema pravno dejstvo, ukoliko iz cilja propisa kojim je određena forma ne proizilazi što drugo. Ugovor za čije se zaključenje zahtjeva pismena forma smatra se punovažnim iako nije zaključen u toj formi, ako su ugovorne strane izvršile u cjelini ili u pretežnom dijelu obaveze koje iz njega nastaju, osim ako iz cilja zbog koga je forma propisana očigledno ne proizilazi što drugo (član 73. ZOO).

Tuženi je svojim iskazom učinio nespornim da su izvedeni ugovoreni radovi na objektu hotela i radovi na izradi alu-kioska u prostoru „A.c.“ B., te da u vezi sa tim „nije imao primjedbi na kvalitet i količinu“, a drugačije nije dokazivao tokom postupka.

Pismena forma ugovora propisana je više u cilju pravne sigurnosti samih ugovarača i prema prihvaćenom stajalištu sudske prakse, stranka koja je na osnovu ništavog ugovora o građenju (zbog nedostatka pismene forme) izvela ugovorene građevinske radove, ima pravo zahtijevati odgovarajuću naknadu u novcu, jer je izvođenjem radova, u cjelini ili u pretežitom dijelu, došlo do konvalidacije nedostatka pismene forme. Propisivanje da ugovor o građenju mora biti zaključen u pismenoj formi je podstaknut time da su, u pravilu, to složeni i skupi radovi i da se u znatnom broju slučajeva kod ovih ugovora pojavljuje potreba izvođenja tzv. „naknadnih radova“, dakle onih koji nisu predviđeni u projektu (član 633. ZOO).

Tačan je navod revizije da su ponude broj: 980/04 od 4.10.2004. godine za oblaganje ugradnjom alkubond fasade u vrijednosti od 323.631,00 KM i broj: 966/04 od 2.10.2004. godine za izradu kioska u vrijednosti 12.255,00 KM, datirane nakon što su radovi već bili izvedeni, ali ne tvrdi da retroaktivno dostavljene ponude ne odgovaraju izvedenim radovima.

Vrijednost izvedenih radova (270.340,00 KM) utvrđena je nalazom vještaka dipl. ing. arh. T. Š. od 19.8.2015. godine, a tom nalazu stranke nisu prigovarale ni tokom prvostepenog postupka (zapisnik sa ročišta održanog 29.10.2015. godine), a ni tokom rasprave koja je otvorena pred drugostepenim sudom (zapisnik sa ročišta održanog 24.1.2017. godine).

Sporno je da li su ti radovi isplaćeni, u cijelosti ili djelimično, ili ne.

Teret dokaza da je tužitelju isplaćena, u cijelosti ili djelimično, ugovorena cijena za izvedene radove je na tuženom koji to tvrdi, pa sve dok to i ne dokaže, pretpostavlja se da dug nije plaćen.

Tuženi je navode o isplati dijela ugovorene cijene u iznosu od 140.000,00 KM dokazivao čitanjem pojedinačnih uplatnica koje datiraju iz mjeseca aprila, juna, jula, avgusta i oktobra 2006. godine. Neosnovan je prigovor revizije da je drugostepeni sud povrijedio odredbu člana 8. ZPP kada nije, za razliku od prvostepenog suda, prihvatio da je time dokazana uplata dijela cijene. Ovo stoga što je drugostepeni sud cijenio svaku pojedinačnu uplatnicu i dovodio je u vezu sa izvedenim radovima, te je dao jasne i logične razloge zašto se ne može prihvatiti da one dokazuju navode tuženog o djelimičnoj isplati. U činjeničnim navodima revizije nema kvalitetnog osporavanja date ocjene od strane drugostepenog suda, već se samo paušalno navodi da je „tuženi dokazao da je tužitelju platio preko računa iznos od ukupno 140.000,00 KM“.

Razloge koje su oba nižestepena suda dala u vezi sa ocjenom izvedenih dokaza da tuženi nije dokazao da je „preostali dio cijene“, isplatio davanjem u kompenzaciju dva stana i dva automobila, kao pravilne, razložne i logične, prihvata i ovaj sud. Vrijednost dva stana u Gradu B. (za koja sam revident navodi da iznose 167.000,00 KM) i dva automobila marke „Škoda“ (za koje nije ni navodio vrijednost, ni tip, ni starost, ni da li su registrirana na tužitelja), sama po sebi, bila bi daleko veća od iznosa „preostalog dijela neplaćene cijene“, čime bi ukupno plaćanje, kada bi se prihvatilo da je tuženi dokazao da je platio 140.000,00 KM, daleko prelazilo utvrđenu vrijednost radova.

Neosnovano je pozivanje revidenta na specifikaciju međusobnih potraživanja koja glasi na iznos od 260.529,00 KM, sačinjenu od strane tužitelja, a ovo iz razloga što ta specifikacija nije ni potpisana od strane tuženog, što po svojoj sadržini ni na koji način ne upućuje da se odnosi na sporne radove i što revizija, osim paušalnog pozivanja da je navedena specifikacija pogrešno cijenjena, ne nudi dokaz da su njome obuhvaćena plaćanja koja se odnose na sporno potraživanje o kome se odlučuje u ovoj parnici.

Revident prigovara da je zakonska zatezna kamata dosuđena protivno ZOO iz razloga što je dosuđena od utuženja, a na glavni dug čija je visina utvrđena kasnije u odnosu na momenat od kada teku kamate. Visina glavnog duga u iznosu 270.340,00 KM utvrđena je nalazom vještaka dipl. ing. arh. T. Š. od 19.8.2015. godine, prema cijena u vrijeme izrade nalaza, dok je vrijednost prema cijenama u vrijeme izvođenja radova, kako nalazi vještak, bila znatno veća i iznosila je 342.413,50 KM.

Dužnik koji zadocni sa ispunjenjem novčane obaveze duguje, pored glavnice, i kamatu (član 277. stav 1. ZOO), na koju povjerilac ima pravo bez obzira na to da li je pretrpio kakvu štetu zbog dužnikove docnje (član 278. stav 1). Tužitelj potražuje zateznu kamatu od dana utuženja što je saglasno odredbi člana 324. stav 2. ZOO, pa je prigovor revidenta neosnovan.

Zahtjev tužitelja za naknadu troškova na ime sastava odgovora na reviziju u iznosu od 3.027,30 KM nije osnovan, jer nije bio potreban radi vođenja parnice (član 387. stav 1. ZPP) i jer ponavlja činjenice i pravna shvatanja isticana tokom postupka o kojima su se nižestepeni sudovi izjasnili.

Temeljem odredbe člana 248. ZPP, odlučeno je kao u izreci.

Predsjednik vijeća:
Rosa Obradović

Za tačnost otpravka ovjerava
rukovodilac sudske pisarnice
Amila Podraščić